

Óriás betolakodók a városainkban

fotó-esszé

Tosics Iván

tosics@mri.hu

2014. január 19.

Budapest szép város. Sokat gondolkodtam azon, miért mondták ezt az idelátogató külföldiek már 20-30 évvel ezelőtt is, amikor pedig az épületek és a közterek állapota még igencsak leromlott volt. Aztán rájöttem a magyarázatra: legfőként a városkép egységessége tetszhetett nekik. Ez természetesen nem a véletlen műve, hanem a majd' 150 éve létező erős építési kontroll eredménye, amiben az 1871-ben megalakított Fővárosi Közmunkák Tanácsának elvitathatatlan érdemei vannak.

Az erős építési kontroll (amelyet a szocializmus időszaka sem oldott fel) eredménye az utcák és a házak organikusan kialakult rendje és ritmusa a sűrűn beépített belső városrészekben. Ez egy nagy érték, ami első pillanatban fel sem tűnik a városlakóknak, annál inkább az olyan városokból érkezőknek, ahol a városkép ilyen mértékű egységessége ismeretlen fogalom.

A közös értékünket jelentő egységes budapesti város- és utcakép azonban már jó másfél évtizede veszélyben van. Az első „támadást”, a belvárosi magasházak-felhőkarcolók építésére irányuló elképzeléseket még sikerült kivédeni azzal, hogy az épületek magasságára vonatkozó egységes fővárosi szabályozás életben maradt. A 2000-es évek elejétől aztán nagy lendülettel beindult az óriási méretű állvány-reklámok készítése és kihelyezése és ezzel kezdetét vette a piaci erők és a közös értéket védők közötti harc.

Bajcsy Zsilinszky út, 2013. december vége

Váci út eleje, közel a Nyugati térhez, 2014. január

Rákóczi út és József körút sarka, 2014. január

Erzsébet körút és Dohány utca sarka, 2014. január

A csak találmra kiválasztott néhány kép jól illusztrálja az óriás állvány-reklámok okozta problémákat. A korábbi egységes utcakép megbomlása olyan mértékű vizuális környezetszennyezést okoz, ami sok városlakó számára szinte elviselhetetlen. Miért kell az utcán sétálóknak tüsszögő majd szájukba spriccelő nők többemeletes képét nézniük? Vajon emeli-e a szépen felújított New York palota fényét a mellette lévő házra kitett ötemeletes biztosítási reklám?

Mindezek mellett persze felmerül az is, vajon milyen lehet több hónapig a háló mögött élni? Jómagam egyszer kerültem ilyen helyzetbe, szerencsére csak két napra, egy divatreklámmal beborított varsói szállodában. Az alábbi képen egy jól megvilágított óriás-poszter látható, négy csinosan öltözött hölgyel. A kép ugyan kicsit sötét, de jobban vizsgálódva fel lehet fedezni a szállodát a molinó mögött: a hirdetés nyolc emeletnyit foglal el a szálloda homlokzatából.

A szobám az ötödik emeleten volt, közel a sarokhoz, nagyjából a jobboldali hölgy hónaljánál. A második képet másnap reggel készítettem, amikor odakint ragyogó napsütés volt, az ablakomból azonban alig látszott ebből valami a sűrű szövésű poszteren keresztül.

Az óriás-poszterek felépítése nyilván költséges vállalkozás. Ennek ellenére Európa egyes városaiban nagyon megy ez az üzlet. A nyertesek a vállalatok (amelyek olcsón jutnak áruik reklámozásához óriási hirdetési felülethez), a hirdetést szervező cégek és nem utolsósorban a poszttereket hordozó házak, amelyek jelentős bevételhez jutnak homlokzatuk 'eladása' fejében.

Ez utóbbit szokták leggyakrabban felhozni az óriás reklámok mellett: az érvelés szerint a poszttereket hordozó házak felújításához csak ilyen módon lehet megteremteni a pénzügyi háttérrel. A legtöbb esetben azonban ez az érvelés egyáltalán nem igaz. Több budapesti blog (pl. varosszive.blog.hu vagy jarokelo.hu) dokumentál olyan eseteket, amikor óriás molinók állványzat nélkül kerülnek kifüggesztésre, vagy az állványzat olyan módon készül, amiből nyilvánvaló, hogy nem a homlokzat felújítása a cél.

A Ferenciek terén a reklámháló alá állványzat sem épült, a ház sarkára rögzítették. A hatalmas reklámponyvát azóta levették, alatta persze minden változatlan maradt. Forrás:

http://varosszive.blog.hu/2014/01/15/lekerult_a_textil_de_nagy_csalodas

Az óriás poszterek tartójaként szolgáló házak általában nem a felújításra legjobban rászorulók közül kerülnek ki – a legjobb helyeken lévő házak már sokszor színleltek több hónapos „alibi-felújításokat”, míg a tőlük egy-két saroknyira lévő, valóban leromlott, de kevésbé látható házaknak esélyük sincs ilyen bevételekre. Dilemmákat vet fel a társasházakon belüli döntéshozatal is – sok esetben az eltakarásra kerülő lakások lakói kisebbségben vannak és ez eldönti a reklámmal kapcsolatos szavazást...

A piaci erők és a közös értéket védők közötti harc a 2000-es évek elején vette kezdetét, amikor a Fővárosi Önkormányzat az első sokkból felébredve megtiltotta tatarozási állványokra reklámhordozók kifüggesztését. A tilalmat azonban a reklámot elhelyező cégek és a társasházak semmibe vették, a bírságokat nem fizették ki, sőt 2002-ben egy társasházon a következő hirdetés jelent meg: „Budapest Főpolgármesteri Hivatal Vállalkozásfejlesztési és Vagyonkezelési Osztálya ... és a városképvédelmi bizottság mindent megtett, hogy ezt a házat ne újítsák fel”.

A Főváros 2004 környékén enyhített a tiltáson azzal a feltétellel, hogy az állványreklámból származó bevételt a társasházaknak felújításra kell fordítaniuk. Az új szabályok szerint a reklámháló a ház homlokzatának legfeljebb hatvan százalékát boríthatja, és maximum fél éven át maradhat kint.

A mai helyzet kaotikus: léteznek ugyan fővárosi és kerületi szabályozások, de ezek általában ellenőrizhetetlen feltételeket szabnak, amelyek betartását ezért senki sem veszi komolyan. A reklámkihelyezésnek a felújításhoz való kötése elvileg helyes, de ennek ellenőrzésére az önkormányzatoknál nincs kapacitás és eljárási rend sem, az átrendezések során pedig az építési hatóság feladatokat el is kerültek a Kormányhivatalokhoz. A mai budapesti helyzet a piaci szereplők előtti meghódolásként értékelhető: a hirdetőik ma lényegében bármit megtehetnek a városkép rovására, Budapest egyre inkább a multik bemutatótermévé válik.

Károly körút, 2013. december

Széll Kálmán tér, 2014. január

Az óriásreklám közügy. Nem a reklámszakma vagy a társasházak ügye, nem is kizárólag építészeti, műszaki vagy pénzügyi, hanem elsősorban várospolitikai kérdés. Európa minden városa szembesül azzal a dilemmával, hogy a városképet milyen mértékben védje a hirdetőktől illetve a hirdetési bevételekre számító házaktól. Amelyik város „ad magára”, az a minimumra szorítja vissza a reklámnak ezt a kivételesen erőszakos módját. Ez nem gazdasági kérdés: sok olyan város van, amely annak árán is megvédi a városképet, hogy egyes házak felújítása emiatt csak később történhet meg.

Budapest szép város – a városképet, mint az egyik legnagyobb értéket, meg kell védeni az erőszakosan támadó gazdasági szereplőktől (akik jó társra lelnek egyes ingatlantulajdonosokban). A városképileg kiemelt belső városrészre erős, egységes Fővárosi szintű szabályozás kell, amely csak kivételesen, szigorúan ellenőrzött körülmények között és nagyon behatárolt ideig teszi lehetővé a (mainál jóval kisebb) reklámok elhelyezését. És, talán mondani sem kellene, olyan szabályozás kell, amit be is tudnak tartatni hatékony eszközökkel. Ilyen körülmények között a hirdetők is jobban járnának, mert a városlakók nem eleve ellenségesen néznének a reklámokra.

Budapest ma az óriás-reklámokkal erősen szennyezett európai nagyvárosok közé tartozik, de nem éri el még Varsó vagy Bukarest szintjét. Nem azért, mert nálunk szigorúbb a szabályozás, hanem csak azért, mert ezekben a városokban ma erősebb a piac, azaz jobban megéri a hirdetőknél a hirdetés. Talán nem kellene megvárunk, amíg Budapesten is fellendül a piaci kereslet a reklámok iránt ...

Hattyú utca – Csalogány utca, 2014. január